Vestnik zoologii, **33**(3): 100, 1999

Vestnik zoologii

Journal of Schmalhausen Institute of Zoology

ЗАМЕТКА

Знахідки *Myotis nattereri* та *M. bechsteinii* (Mammalia, Chiroptera) на півдні Тернопільської області [Records of *Myotis nattereri* and *M. bechsteinii* (Mammalia, Chiroptera) in the south of the Ternopil region]. — Війчаста та довговуха нічниці — рідкісні для території України види кажанів, що занесені до "Червоної книги України" (1994; 3 категорія). Окрім того, війчаста нічниця включена до Європейського Червоного списку (1991; категорія indeterminate), а довговуха нічниця — до Червоної книги Європейських хребетних (1997) та до Червоної книги МСОП (1996; категорія vulnerable). *Myotis nattereri* та *M. bechsteinii* не згадуються в анотованому списку видів сучасної фауни Тернопільської обл. (Талпош, Пилявський. Фауна хребетних Тернопільської області, 1998). Проте знахідки викопних решток *Myotis* cf. *nattereri* та *M.* cf. *bechsteinii* у Нижньокривченському середньоантропогеновому захороненні (Татаринов, Крочко. Пути формирования фауны рукокрылых Украинских Карпат, 1988) свідчать про колишнє значне поширення цих видів в даному регіоні. У серпні 1998 р. нами проводились хіроптерологічні польові дослідження на півдні Тернопільської обл. (Бучацький р-н). Для даної території (долина р. Стрипи південніше м. Бучача) характерні масиви грабово-дубових лісів з домішкою бука, які є сприятливими для дендрофільних видів рукокрилих. Відловлювання кажанів проводилось за допомогою павутинної сітки. Під час обліків виявлено 7 видів рукокрилих. Найбільш цікавими є знахідки довговухої та війчастої нічниць. Дві особини довговухої нічниці відловлено 13.08.1998 у м. Бучач на території руїн Бучацького замку (XVI ст.). Виміри довжини передпліч (R) цих особин такі: 40 мм (самиця) та 42 мм (стать не визначена). На цій же території протягом двох вечорів (12.08 та 13.08.98) спостерігалась невелика група полюючих нічниць, візуально схожих в польоті на *Myotis bechsteinii*. Також відловлено дві особини війчастої нічниці 22.08.1998 у смт. Золотий Потік на території давнього замку (XVII ст.). Виміри довжини передпліч (R) такі: 41 мм (самиця) та 43 мм (самець; вимірювання проводилось лінійкою). Вид визначений за найхарактернішою ознакою — наявністю паралельних рядів твердих щетинистих війок на нижньому краї міжстегнової перетинки. Хоча довговуху та війчасту нічниць реєстрували в західних областях України раніше (Абеленцев, Попов, 1956; Татаринов, 1973 та інші), проте для території Тернопільської області це перша знахідка цих видів. Окрім цього, найбільш східне місцезнаходження самиці *Myotis bechsteinii* може свідчити про наявність тут материнської колонії і постійне перебування цього виду в даній місцевості. — **В. Тищенко** (Національний аграрний університет, Київ).

ЗАМЕТКА

Цікавий випадок гніздування чорного лелеки (*Ciconia nigra*) на Чернігівщині [Remarkable Case of the Black Stork Breeding in the Chernihiv Region]. — Поблизу смт. Вертіївка Ніжинського р-ну 21.06.1998 в гнізді чорного лелеки було знайдено 5 пухових пташенят і 3 яєць, в яких були задохлики. Кладка з 8 яєць для цього виду є незвично великою, як правило, у його кладці 2–6 (переважно 4) яєць (Смогоржевський, 1979; Афанасьев, 1998; Cramp, 1986). Ймовірно, максимального розміру кладка стала можливою завдяки дуже кормному сезону. Так, 1.07.1998 в гнізді лежало 13 карасів (довжиною 10–11 см) і 6 пуголовків. Слід також відмітити поведінку захисту проконтрольованої пари на гнізді, нехарактерну для чорного лелеки. Під час спроби людини зазирнути в гніздо один з дорослих птахів почав бити дзьобом руки і рідригувати їжу на голову спостерігача. Пташенята теж дзьобали руки і кричали. Другий птах в атаці участі не брав, полетівши з гнізда. Подальших спостережень за гніздом не проводилося. — **Ю. В. Кузьменко, Л. П. Кузьменко** (Ніжинський краєзнавчий музей, Ніжинський педагогічний університет ім. М. Гоголя).